

KRST DETÍ NESOBÁŠENÝCH RODIČOV

ACES 4/2016/4.7

Z dôvodu nárastu žiadostí o krst detí nesobášených rodičov, po tom ako sa touto problematikou zaoberala Kňazská rada Spišskej diecézy, spišský diecézny biskup odporučil kňazom, aby si dôkladne preštudovali Inštrukciu o krste detí, ktorú vydala Kongregácia pre náuku viery 20. októbra 1980 a v slovenskom jazyku bola vydaná v Direktóriu z roku 1983. Inštrukcia je zverejnená nižšie.

Sobáš rodičov je veľmi dôležitý a vo fungujúcej rodine ľahšie napomáha odovzdávať vieru, ako je to spomenuté aj v Dokumentoch Druhej synody Spišskej diecézy. Krst dieťaťa však nemožno podmieňovať sobášom rodičov. V dnešnej dobe sa množia prípady, keď o krst dieťaťa žiadajú nesobášení rodičia, čím sa v podstate prejavujú ako nepraktizujúci svoju vieru. Pastoračná činnosť okolo krstu detí musí vychádzať z istých princípov. Predovšetkým treba povedať, že krst je pre spásu nevyhnutný. Je znakom a nástrojom predchádzajúcej lásky Boha. Na druhej strane musia byť poruke aj isté záruky a opodstatnená nádej, že dieťa bude vo viere vychovávané, lebo len na základe viery sa udeľuje krst. Preto duchovní pastieri musia s takými rodičmi najskôr viesť múdry a láskavý rozhovor o možnostiach ich sviatostného života, lebo Cirkev nemôže vyhovieť žiadosti takých rodičov, ktorí nedávajú záruky kresťanskej výchovy, a okrem toho Cirkev musí mať dobre podloženú nádej, že krst prinesie ovocie. Dostatočné záruky sú napríklad: voľba praktizujúcich krstných rodičov, pomoc iných praktizujúcich veriacich pri výchove, účasť starších detí (ak také rodičia majú) na náboženstve, na prvom svätom prijímaní, či birmovke a pod. V takom prípade treba krst udeliť. Situáciu musí vždy s pastoračnou múdrosťou dôkladne zvážiť duchovný pastier. Naproti tomu, ak sú záruky nedostatočné, treba krst rozumne oddialiť a ostať s rodičmi v kontakte v snahe priviesť ich bližšie do farského spoločenstva, hoci by tomu mala predchádzať aj dlhšia príprava vo forme rozhovorov. V takýchto prípadoch zvyknú rodičia vyhľadávať iné farnosti, kde žiadajú o krst (zvyčajne žiadajú najskôr vo farnosti matky, potom vo farnosti otca). **Duchovní pastieri nech postupujú jednotne rešpektujúc hore uvedené zásady a vždy nech sa spýtajú nesobášených rodičov, či už niekde o krst žiadali a s akým výsledkom.** Vo farnostiach, kde sú kapláni, nech takéto komplikované prípady posúdi farár.

Všetci duchovní pastieri nech sa s uvedenou Inštrukciou dôkladne oboznámia a uvedené princípy, v záujme zachovania jednoty, nech dodržiavajú.

Spracoval: ThDr. Peter Majda, PhD.

POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY

INŠTRUKCIA O KRSTE DETÍ

Úvod

1. Pastoračnú činnosť zameranú na krst detí veľmi napomohlo zverejnenie rituálu, pripraveného podľa zásad a smerníc Druhého vatikánskeho koncilu.¹ Tým sa však neodstránili všetky ťažkosti, s ktorými musia zápasiť kresťanskí rodičia a duchovní pastieri. Tieto ťažkosti vyvierajú z rýchlej premeny spoločnosti, ktorá sťažuje výchovu mladých ľudí k viere a k vernosti vo viere.

2. Mnohí rodičia sú sklúčení, keď vidia, že ich deti opúšťajú vieru a zriekajú sa prijímania sviatostí, hoci sa usilovali dať im kresťanskú výchovu. Niektorí kňazi sa pýtajú, či by nemali byť prísnejší pri pripúšťaní detí ku krstu. Sú aj takí, čo považujú za žiadúce, aby sa krst detí oddialil, kým sa neabsolvuje viac-menej predĺžený katechumenát. Iní zasa žiadajú, aby sa učenie o nevyhnutnosti krstu - aspoň pokiaľ ide o deti - znova preskúmalo, a chcú, aby sa udelenie krstu oddialilo do veku, keď je každý schopný ručiť sám za seba, alebo dokonca až na začiatok dospelosti.

No táto novo položená otázka o tradičnej pastoračnej sviatostnej praxi budí v Cirkvi oprávnenú obavu, aby sa neznevážila náuka v takej základnej otázke, ako je učenie o nevyhnutnosti krstu. Mnohí rodičia sa totiž pohoršujú, keď vidia, že krst, ktorý žiadajú pre svoje deti pri plnom vedomí svojich povinností, sa odmieta alebo oddľuže.

3. Vzhľadom na tieto okolnosti, ako aj preto, aby sa dala odpoveď na mnohé poslané otázky, Posvätná kongregácia pre náuku viery po porade s viacerými biskupskými konferenciami pripravila túto inštrukciu. Chce ňou pripomenúť základné články učenia o tejto téme, ktorými by sa ukázala ako oprávnená cez stáročia trvajúca prax Cirkvi a jej stála platnosť aj napriek súčasným ťažkostiam. Napokon sa dávajú niektoré dôležité smernice pre pastoračnú činnosť.

Prvá časť

UČENIE TRADÍCIE O KRSTE DETÍ

Krst detí... prax od nepamäti

4. Tak na Východe, ako aj na Západe platí zvyk krstiť deti ako norma pradávnej tradície. Origenes a po ňom svätý Augustín považovali tento zvyk za „tradíciu“ prevzatú „od Apoštolov“. ² Keď sa v druhom storočí vynorili prvé jasné svedectvá, nijaké z nich nepokladá krst detí za niečo nové. Svätý Irenej napríklad považuje za samozrejmé a obvyklé zaradiť medzi pokrstených „nemlúvňatá a malé deti“ spolu s deťmi, mladistvými a staršími. ³ Najstarší nám známy rituál, ktorý opisuje na začiatku tretieho storočia apoštolskú tradíciu, má tento predpis: „Krstite najprv deti; všetci, čo môžu za seba hovoriť, nech hovoria; za tých, čo za seba hovoriť nemôžu, nech hovoria ich rodičia alebo niekto z ich rodiny.“ ⁴ Svätý Cyprián zdôrazňuje na synode s africkými biskupmi: „Nijakému narodenému človekovi neslobodno odoprieť Božie milosrdenstvo a milosť.“ Preto táto synoda pripomína: „Všetci ľudia sú rovnakí a rovnocenní, nech sú akejkoľvek veľkosti alebo veku.“ A vyhlasuje za správne: „Novonarodených pokrstiť po dvoch alebo troch dňoch po narodení.“ ⁵

5. Prax krstu detí v priebehu štvrtého storočia je poznačená akýmsi regresom. V tom čase totiž sami dospelí oddaľovali prijatie sviatostí, ktorými sa zväčujú do kresťanského života, a to z predčasnej obavy pred budúcnými hriechmi a zo strachu pred verejným pokáním. A tak mnohí rodičia, vedení týmito dôvodmi, oddaľovali aj krst svojich detí. Zároveň však je známe, že Otcovia a Učítelia, ako Bazil, Gregor Nysenský, Ambróz, Ján Zlatoústý, Hieronym a Augustín, i keď boli z tých istých dôvodov pokrstení až v dospelom veku, energicky sa postavili proti takejto nedbalosti a zaprisahávali dospelých, aby neodkladali krst, pretože je pre spásu nevyhnutný.⁶ Viacerí z nich naliehali, aby sa krstili aj deti.⁷

Náuka Magistéria

6. Rímski pápeži a koncily rovnako často zakročovali, aby zdôraznili kresťanom ich povinnosť postarať sa o krst detí. Ku koncu štvrtého storočia pelagiánskym názorom sa stavia ako protiva starodávny zvyk krstiť tak deti, ako aj dospelých „na odpustenie hriechov“. Tento zvyk potvrdzuje - ako to už pred svätým Augustínom poznamenal Origenes a svätý Cyprián⁸ - vieru Cirkvi o dedičnom hriechu, a preto aj jasne vystúpila nevyhnutnosť krstu detí. V tomto zmysle zakročili rímski pápeži Sirícus⁹ a Inocent I.¹⁰ Ďalej „Kartáginský koncil roku 418 odsudzuje každého, „kto tvrdí, že novonarodené deti nemajú byť pokrstené“, a učí „ako pravidlo viery“, ktoré má Cirkev o dedičnom hriechu, „že aj malé deti, ktoré ešte samy nijako nemohli spáchať hriech, krstia sa skutočne na odpustenie hriechov preto, aby sa v nich znovuzrozením očistilo, čo si narodením priniesli“.¹¹

7. Počas stredoveku sa táto náuka pevne vstúpila a presadzovala. Najmä koncil vo Vienne roku 1312 jasne vyzdvihol, že „tak deťom, ako dospelým sa v krste udeľuje dar milosti a čnosti“ a nielen vina sa im odpúšťa.¹² Koncil vo Florencii roku 1422 karhá tých, čo sa usilujú túto sviatosť oddialiť, a pripomína, že sa deťom „hneď, len čo je možné, musí udeliť krst, ktorým sa vytrhnú spod panstva diabla a prijímajú sa za Božie deti“.¹³

Tridentský koncil opakuje odsúdenie vynesené Kartáginským koncilom¹⁴ a vychádzajúc vo svojej argumentácii zo slov, ktoré povedal Ježiš Nikodémovi, vyhlasuje, že nik „po ohlásení evanjelia nemôže byť ospravedlnený bez kúpeľa znovuzrodenia alebo túžby po ňom“.¹⁵ Medzi bludmi, ktoré koncil postihol kliatbou, uvádza sa mienka anabaptistov, ktorí tvrdili, „že je lepšie upustiť od ich (detí) krstu, ako ich krstiť iba vo viere Cirkvi, keďže ešte samy nevedia prejsť akt viery“.¹⁶

8. Rozličné regionálne koncily a synody po Tridentskom sneme rovnako dôrazne učili, že je nevyhnutné krstiť deti. Aj Pavol VI. slávnostne opakuje starobylú náuku v tejto veci a vyhlasuje, „že aj deťom treba udeliť krst, hoci ešte samy nijaký hriech nemohli spáchať, aby sa aj ony, narodené bez nadprirodzenej milosti, znovuzrodili z vody a z Ducha Svätého k božskému životu v Kristu „Ježišovi“.¹⁷

9. Dokumenty učiteľského úradu, o ktorých práve bola reč, mali predovšetkým odmietnuť bludy. Zďaleka však nevyčerpávali bohatstvo učenia o krste, ako je obsiahnuté v Novom zákone, v katechézach svätých Otcov a v prednáškach cirkevných učiteľov: krst je totiž prejavom predchádzajúcej lásky Otca, robí ľudí účastnými na veľkonočnom tajomstve Syna, dáva im nový život v Duchu Svätom, uvádza ich do Božieho dedičstva a pričleňuje ich ku Kristovmu Telu, ktorým je Cirkev.

10. Z tohto hľadiska treba brať slová, ktorými nás Kristus v Jánovom evanjeliu napomína: „Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha Svätého, nemôže vojsť do Božieho kráľovstva,“¹⁸ ako výzvu univerzálnej a nekonečnej lásky. Sú to slová Otca, ktorý volá všetky deti a praje im

to najvyššie dobro. Voči tomuto neodvolateľnému a stále naliehavému volaniu človek nemôže ostať indiferentným alebo neutrálnym, lebo len vtedy dosiahne sebe určený cieľ, ak prijme toto volanie.

Poslanie Cirkvi

11. Cirkev má povinnosť odpovedať na to poslanie, ktoré zveril Kristus Apoštolom po svojom zmŕtvychvstaní a o ktorom sa zvlášť slávnostným spôsobom hovorí v Matúšovom evanjeliu: „Daná mi je všetky moc na nebi i na zemi. Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“¹⁹ Odovzdávanie viery a udeľovanie krstu, ktoré sú v tomto Kristovom príkaze navzájom úzko zviazané, majú platiť ako nevyhnutné časti poslania Cirkvi, ktoré je univerzálne a ako také vždy musí zostať.

12. Cirkev toto svoje poslanie od počiatku takto chápala, a to nielen vzhľadom na dospelých.

Slová, ktoré Ježiš povedal Nikodémovi, Cirkev vždy chápala tak, „že ani deti nemajú byť vylúčené z možnosti prijať krst“.²⁰ Tieto Kristove slová mali skutočne taký univerzálny a absolútny charakter, že Otcovia ich považovali za primerané na stanovenie nevyhnutnosti krstu a Učiteľský úrad Cirkvi ich výslovne vzťahoval na deti²¹; aj pre ne má byť táto sviatosť vstupom medzi Boží ľud²² a bránou k vlastnej spáse.

13. Cirkev takto svojím učením a konaním ukázala, že okrem krstu nepozná inú cestu, ktorá by bezpečne zaručila vstup do večnej blaženosti. Preto si dáva pozor, aby nezanedbala od Pána prijaté poslanie poskytnúť všetkým, čo môžu byť pokrstení, znovuzrodenie „z vody a z Ducha Svätého“. Pokiaľ ide o deti, ktoré zomreli bez krstu, Cirkev nemôže robiť nič iné, iba zveriť ich Božiemu milosrdenstvu, čo aj skutočne robí v pohrebných obradoch pre ne určených.²³

14. To, že deti ešte nemôžu osobne vyznať svoju vieru, vonkoncom nevyklučuje, že by im Cirkev nemohla udeliť túto sviatosť, pretože ich v skutočnosti krstí vo svojej vlastnej viere. Tento bod učenia už svätý Augustín jasne definoval; napísal: „Prinášajú sa aj deti, aby prijali duchovnú milosť, a to nie tak od tých, čo ich držia v rukách (hoci aj od nich, ak sú dobrí veriaci), ako od celého spoločenstva svätých a veriacich... Matka Cirkvi, ktorá žije vo svätých, teda vo svojom celku, toto robí, lebo ona ako celok dáva život všetkým a každému jedincovi.“²⁴ Túto náuku preberá svätý Tomáš a po ňom všetci teológovia: dieťa, ktoré sa krstí, verí nie samo svojím osobným aktom, ale verí skrze iných, „skrze vieru Cirkvi, ktorá sa mu dá“.²⁵ Táto istá náuka sa predkladá aj v obnovenom krstnom obrade, keď celebrant žiada rodičov a krstného otca i krstnú matku, aby vyznali vieru Cirkvi, v ktorej sa udeľuje deťom krst.²⁶

15. Aj keď si Cirkev uvedomuje účinnosť svojej viery, ktorá pôsobí v krste detí, ako aj platnosť sviatosti, ktorú im udeľuje, predsa vo svojej praxi pozná určité hranice a nepripúšťa, okrem nebezpečenstva smrti, ku krstu dieťa bez súhlasu rodičov a bez vážnej záruky, že pokrstené dieťa sa bude vychovávať v katolíckej viere;²⁷ dbá totiž tak na prirodzené práva rodičov, ako aj na potrebu rastu viery v dieťati.

Druhá časť

ODPOVEDE NA NÁMIETKY VZNIKAJÚCE V TERAJŠÍCH ČASOCH

16. Vzhľadom na vyššie uvedenú náuku treba posúdiť niektoré názory prednášané o krste detí v terajších časoch, ktoré popierajú oprávnenosť tejto praxe ako všeobecného pravidla.

Spojenie krstu s úkonom viery.

17. Niektorí na základe toho, že v spisoch Nového zákona krst nasleduje po ohlasovaní evanjelia, že vyžaduje vnútorné obrátenie spojené s vyznaním viery a že okrem toho účinok milosti (odpustenie hriechov, ospravedlnenie, znovuzrodenie, účasť na Božom živote) skôr závisí od viery ako od sviatosti,²⁸ navrhujú, aby tento postup: ohlasovanie - viera - sviatosť bol záväznou normou a aby sa, okrem nebezpečenstva smrti, vzťahoval aj na deti a aby sa pre ne ustanovil povinný katechumenát.

18. Niet pochyby, že sa kázanie Apoštolov zvyčajne vzťahovalo na dospelých a že prví pokrstení boli ľudia, čo sa obrátili na kresťanskú vieru. Keďže sú tieto skutočnosti uvedené v knihách Nového zákona, môže to viesť k domnienke, že tam prichádza do úvahy len viera dospelých. No zvyk krstiť deti, ako sa už spomenulo, opiera sa o tradíciu od nepamäti, ktorá má pôvod od Apoštolov a ktorej vážnosť nemožno odmietnuť; okrem toho nikdy sa neudeluje krst bez viery - a pre deti je to viera Cirkvi.

Ďalej: podľa učenia Tridentského koncilu o sviatostiach krst nie je len znakom viery, ale aj jej príčinou.²⁹ V pokrstených pôsobí „vnútorné osvetlenie“, a preto byzantská liturgia právom nazýva krst „sviatosťou osvetlenia“ alebo jednoducho „osvietením“, totiž prijatú vieru, ktorá preniká ducha, aby pred svetlom Krista zmizol závoj slepoty.³⁰

Krst a osobné prijatie milosti

19. Ďalej sa tvrdí, že každú milosť, nakoľko sa zameriava na nejakú osobu, má prijímateľ prijať vedome a osvojiť si ju; to však dieťa nijako nemôže urobiť.

20. No dieťa je v skutočnosti osobou, a to skôr, ako by to mohlo prejavíť vedomými a slobodnými úkonmi. A ako osoba môže sa už sviatosťou krstu stať Božím dieťaťom a Kristovým spoludedičom. Potom, len čo začne používať vedomie a slobodu, budú týmto schopnostiam naporúdzi sily, ktoré boli krstnou milosťou vložené do duše.

Krst a sloboda dieťaťa

21. Namieta sa ďalej, že krst detí je útok na ich slobodu. Lebo je vraj proti dôstojnosti človeka ukladať deťom do budúcnosti náboženské záväzky, ktoré samy azda raz odmietnu. Je teda lepšie, ak sa im udelí krst až v tom veku, keď samy budú schopné slobodne prijať záväzok. Zatiaľ sa majú rodičia a vychovávatelia správať opatrne a zdržiavať sa akéhokoľvek vplyvu.

22. Takýto postup treba pokladať za celkom mylný: Nijaká ľudská sloboda nejestvuje v takom čistom stave, že by mohla byť slobodná od každého vplyvu. Už pri pozorovaní prirodzeného poriadku badáme, že rodičia pre svoje deti robia všetko, čo je nevyhnutné pre ich život, a usmerňujú ich na pravé hodnoty. Postoj rodiny, ktorá sa vyhlasuje za neutrálnu, keď ide o náboženský život dieťaťa, je skutočne škodlivým rozhodnutím, lebo zbavuje dieťa určitého podstatného dobra.

Tí, čo tvrdia, že krstom sa robí slobode dieťaťa násilie, zabúdajú, že všetci ľudia, aj nepokrstení, ako Božie stvorenia majú voči Bohu povinnosti, ktoré nemôžu zanedbávať. Tieto povinnosti potvrdzuje krst a povznáša ich do Božieho synovstva. Rovnako nevidia, že v Novom zákone sa nám vstup do kresťanského života nepredstavuje ako forma otroctva alebo nátlaku, ale ako vstup do pravej slobody.³¹

Môže sa síce stať, že dieťa, keď dospeje, zavrhne záväzky vyplývajúce z krstu. No jeho rodičia, aj keď by ich to naplňalo bôľom, nemusia si naozaj nič vyčítať, ak sa postarali podľa svojho práva a povinnosti o krst a kresťanskú výchovu dieťaťa.³² Lebo napriek vonkajšiemu zdaniu môžu azda niekedy ožiť v duši skryté semenka viery, čo aj rodičia môžu napomáhať trpezlivosťou, láskou, modlitbou a opravdivým svedectvom viery.

Krst a spoločenské pomery

23. Iní zasa poukazujú na vzťah, ktorý osobu spája so spoločnosťou, a myslia si, že v homogénnej spoločnosti treba krstiť už aj deti, lebo v takej spoločnosti vytvárajú hodnoty, úsudky a mravy určitý súvislý systém. Naproti tomu je toto sotva vhodné v dnešnej pluralistickej spoločnosti, v ktorej sa stav hodnôt mení a súťažia v nej navzájom rozličné mienky. Za takýchto okolností, hovoria, bolo by lepšie krst oddialiť, kým dostatočne nedozreje osobnosť kandidáta krstu.

24. Cirkev nepochybne vie, že má mať primeraný ohľad na spoločenské skutočnosti. No homogenita a pluralizmus ako kritéria majú len indikatívnu váhu a nemožno ich brať za normotvorné princípy, pretože nie sú na tej úrovni, aby riešili čisto náboženskú otázku, ktorá svojou povahou prináleží Cirkvi a kresťanskej rodine.

Lebo kritérium „homogénnej spoločnosti“ dovoľuje síce považovať krst detí za oprávnený, ak je spoločnosť kresťanská; ale to isté kritérium môže viesť aj k popretiu tejto oprávnenosti, ak sú kresťanské rodiny v menšine, lebo žijú v spoločnosti z väčšej časti ešte pohanskej, alebo v štáte, ktorý obhajuje ateizmus. S takýmto záverom zrejme vonkoncom nemožno súhlasiť.

Kritérium „pluralistickej spoločnosti“ neplatí o nič viac ako kritérium uvedené vyššie, pretože v takejto spoločnosti majú rodina a Cirkev slobodu konania a môžu sa postarať o kresťanskú výchovu.

Ináč každý, kto si všíma dejiny, ľahko môže spoznať, ako by bolo bývalo obmedzené misijné pôsobenie Cirkvi v prvých storočiach, keby sa boli vtedy uplatňovali tieto „sociologické“ kritériá. K tomu pristupuje fakt, že sa za našich čias často volá po „pluralizme“, aby sa veriacim ukladali naozaj paradoxné formy správania, ktoré im v skutočnosti prekážajú v práve na kresťanskú slobodu.

V spoločnosti, ktorej názory, mravy a zákony sa už neriadia normami evanjelia, veľmi záleží na tom, aby sa pri posudzovaní otázok okolo krstu detí brala do úvahy predovšetkým povaha a poslanie Cirkvi. Boží ľud, aj keď je zmiešaný s ľudskou spoločnosťou a skladá sa z rozličných národov a z rozličných kultúr, má svoju vlastnú „identitu“ poznačenú jednotou viery a sviatostí. Oživovaný tým istým duchom a tou istou nádejou vytvára určité organické spojenie, schopné vytvárať v rôznych skupinách ľudí štruktúry potrebné pre ich vzrast. Cirkev musí sviatostnú pastoraáciu, najmä pokiaľ ide o krst detí, prispôbovať tomuto stavu vecí a nijako nemá závisieť od kritérií, ktoré sa berú výlučne z ľudských vied.

Krst detí a sviatostná pastoračná činnosť

25. Napokon sa pridáva ešte iná námietka proti krstu detí, ktorá akoby vychádzala z pastoračného dôvodu: chýba vraj misijné nadšenie a väčšia starosť sa venuje vysluhovaniu

sviatostí ako vzbudzovaniu viery a podporovaniu činnosti vychádzajúcej z evanjelia. Zachovávaním takéhoto zvyku vraj Cirkev podlieha pokušeniu hľadiť na počet a na upevnenie svojho spoločenského postavenia. To ju vraj nabáda zachovávať akýsi magický pojem sviatostí, kým naproti tomu úlohou Cirkvi je dbať na misijnú aktivitu, privádzať vieru kresťanov k zrelosti a podporovať ich slobodné a vedomé záväzky. Cirkev by teda vo svojej sviatostnej pastorácii mala dať priestor určitým stupňom zrelosti.

26. Iste, apoštolát Cirkvi má smerovať k tomu, aby sa vzbudzovala živá viera a podporoval opravdivý kresťanský život. Avšak to, čo sa vyžaduje v pastorácii dospelých pri vysluhovaní sviatostí, nemožno jednoducho aplikovať na deti, ktoré sa - ako sa už o tom hovorilo - krstia „vo viere Cirkvi“. Okrem toho nemožno zmalicherňovať nevyhnutnosť sviatosti, ktorá si poddŕža svoj význam a naliehavosť, najmä keď treba dieťaťu zaistiť nekonečné dobro večného života.

A pokiaľ ide o starosť o počet, to pri správnom chápaní nie je pre Cirkev ani pokušením ani zlom, ale je to naozaj jej povinnosťou a dobrom. Lebo Cirkev, ktorú svätý Pavol nazýva Kristovým „telom“ a jeho „plnosťou“³³, je vo svete viditeľnou sviatosťou Krista; jej poslaním je rozšíriť na všetkých ľudí sviatostné puto, ktorým sa spája so svojim osláveným Pánom. Preto teda nemôže konať inak, iba si priať, aby sa prvá a základná sviatosť, to jest krst, udeľovala všetkým, deťom rovnako ako dospelým.

Ak sa to chápe takto, prax udeľovať deťom krst naozaj zodpovedá evanjeliu, pretože má silu svedectva; ukazuje totiž, že Boh nás predchádza a že náš život obklopuje nezaslúženou láskou: „nie že my sme milovali Boha, ale on miloval nás... my milujeme, pretože Boh prvý miloval nás“.³⁴ Aj s ohľadom na požiadavky, ktoré sa kladú na prijatie krstu dospelým,³⁵ neslobodno zabúdať na slová Písma: „Nie pre spravodlivé skutky, ktoré sme konali, nás spasil; ale svojím veľkým milosrdenstvom, očistným kúpeľom Duchu Svätého, ktorý obrodzuje a obnovuje.“³⁶

Tretia časť

NIEKTORÉ PASTORAČNÉ SMERNICE

27. Hoci nemožno pripustiť niektoré dnešné názory, ako tie, ktoré sa usilujú úplne odstrániť krst detí, alebo ponechať na ľubovôľu, či sa má z určitých príčin krst udeliť hneď alebo ho oddialiť, predsa treba uznať nevyhnutnosť hlbšej a z určitého hľadiska obnovenej pastoračnej práce. Jej zásady a hlavné smernice sa uvádzajú v nasledujúcich bodoch.

Zásady takejto pastorácie

28. Predovšetkým si treba znova uvedomiť, že krst detí treba považovať za vážnu povinnosť; otázky, ktoré sa o krste detí duchovným pastierom kladú, nemožno riešiť ináč, ako verne dbať na učenie a trvalú prax Cirkvi.

Pastoračná činnosť okolo krstu detí musí konkrétne vychádzať z dvoch princípov, z ktorých druhý je podriadený prvému.

1. Krst, pre spásu nevyhnutný, je znakom a nástrojom predchádzajúcej lásky Boha, ktorý oslobodzuje od dedičného hriechu a udeľuje účasť na Božom živote; zásadne sa dar tohto dobra nemá oddialiť.

2. Musia byť poruke záruky, že tento dar sa pravou výchovou vo viere a v kresťanskom živote bude rozvíjať tak, aby sviatosť dosiahla svoj „plný zmysel“.³⁷ Tieto záruky dávajú spravidla rodičia alebo príbuzní, aj keď ich možno nahradiť v kresťanskom

spoločenstve rozličným spôsobom. Ak nie sú tieto záruky naozaj vážne, mohol by to byť dôvod na oddialenie krstu; ak nie sú nijaké, sviatosť treba odoprieť.

Dialóg duchovného pastiera s kresťanskými rodinami

29. Podľa týchto dvoch princípov treba posudzovať skutočný stav jednotlivých prípadov, a to prostredníctvom pastoračného rozhovoru kňaza s rodinou. S kresťanskými rodičmi, ktorí si náboženské povinnosti verne plnia, rozhovor bude podľa smerníc nachádzajúcich sa v Rímskom rituáli. Tu stačí uviesť dve významnejšie veci.

Najprv treba zdôrazniť veľký význam prítomnosti a činnej účasti rodičov pri slávení; odteraz majú prednosť pred krstnými otcami a matkami, hoci sa vyžaduje aj ich prítomnosť, pretože ich spolupráca pri výchove je cenná, ba niekedy aj nevyhnutná.

Ďalej treba zdôrazniť veľký význam prípravy na krst. Rodičia sa musia o krst zaujímať, oznámiť svojim duchovným pastierom, že očakávajú narodenie dieťaťa, a sami sa na krst musia duchovne pripravovať. Kňaz zasa navštívi rodiny, ba viaceré spoločne zhromaždí a poskytne im katechetické poučenie a vhodné pripomienky; napokon ich povzbudí k modlitbe za deti, ktoré sa im čoskoro narodí.³⁸

Pokiaľ ide o čas slávenia krstu, platia tu predpisy rituálu: „Trebá prihliadať na tieto okolnosti: predovšetkým je to spása dieťaťa - aby dieťa nebolo zbavené dobrodenia krstu; potom je to zdravotný stav matky - aby, pokiaľ je to možné, bola prítomná na krste; napokon, ak to neprekáža prvoradému dobru dieťaťa, pastoračné opatrenie, totiž dostatočný čas na prípravu rodičov a na dôstojné usporiadanie samého slávenia, aby sa podstata obradu zrozumiteľne prejavila.“ A tak krst sa slávi, „ak je dieťa v nebezpečenstve smrti, bez otáľania ináč, spravidla, v prvých týždňoch po narodení dieťaťa“.³⁹

Dialóg duchovných pastierov s rodinami málo veriacimi alebo nekresťanskými

30. Stáva sa, že k duchovným pastierom prídu rodičia málo veriaci, ktorí si náboženské povinnosti plnia len príležitostne, alebo aj rodičia-nekresťania, ktorí z dôvodov hodných úvahy žiadajú krst pre svoje dieťa.

V takomto prípade majú sa duchovní pastieri múdрым a láskavým rozhovorom usilovať vzbudiť v nich bližší záujem o sviatosť, ktorú žiadajú, a poukážu im na záväzky, ktoré berú na seba.

Cirkev totiž nemôže vyhovieť žiadosti takýchto rodičov, ak nedajú záruky, že pokrstené dieťa potom kresťansky vychováva, ako to táto sviatosť vyžaduje. Okrem toho Cirkev musí mať dobre podloženú nádej, že krst prinesie ovocie.⁴⁰

Ak sú dostatočné záruky — ako je napríklad voľba krstných otcov a krstných matiek, ktorí chcú úprimne vziať na seba starosť o deti, alebo pomoc veriacich z kresťanskej komunity, kňaz sa nemá zdráhať udeliť krst bez meškania, a to tak, ako ho udeľuje deťom kresťanských rodín. Naproti tomu ak sú záruky nedostatočné, treba krst rozumne oddialiť; duchovní pastieri však majú zostať s takýmito rodičmi v kontakte, aby sa, ak bude možné, dosiahli od nich požadované podmienky, nevyhnutné pre slávenie krstu. Napokon ak ani to nebude možné, môže sa ako posledné východisko navrhnúť zápis dieťaťa do katechumenátu, na ktorom by sa dieťa muselo zúčastňovať v čase školského vzdelávania.

31. K týmto už zverejneným a platným normám⁴¹ treba dodať ešte niektoré vysvetlenia.

Predovšetkým treba ozrejmiť, že takéto odopretie krstu vonkoncom nemožno považovať za akúsi formu donucovania. Veď tu vlastne nejde o odopretie, tým menej o osobnú diskrimináciu, ale o výchovné oddialenie, zamerané na to, aby sa rodina podľa svojho polohy bud' sama prehĺbila vo viere, alebo viac si uvedomovala svoje záväzky.

Pokiaľ ide o záruky, za dostatočný treba považovať taký sľub, ktorý poskytuje oprávnenú nádej, že deti sa budú vychovávať v kresťanskom náboženstve.

Eventuálny zápis pre budúcu účasť na katechumenáte neslobodno sláviť nejakým osobitnými obradom, ktorý by sa ľahko mohol pokladať za samu sviatosť. Musí byť tiež jasné, že takýto zápis ešte nie je skutočným vstupom do katechumenátu a že ani takto zapísané deti nemožno považovať za katechumenov so všetkými právami prináležajúcimi tomuto stavu. Neskôr budú deti uvedené do katechumenátu primerane svojmu veku. V tejto veci treba výslovne zdôrazniť: Ak v rituáli v časti „Uvedenie dospelých do kresťanského života“ je kapitola „Uvedenie detí do kresťanského života pri dosiahnutí veku pre katechetickú nauku“,⁴² to vonkoncom neznamená, že Cirkev chce alebo považuje za bežné oddialenie krstu až k onomu veku.

V krajinách, kde málo veriaci alebo nekresťanské rodiny tvoria väčšinu obyvateľstva, takže tam biskupské konferencie právom zaviedli spoločnú pastoračnú normu o zachovaní dlhšieho času pred slávením krstu, ako je určené všeobecným zákonom,⁴³ kresťanské rodiny tam žijúce majú plné právo dať si pokrstiť deti skôr. Tým teda treba udeľovať sviatosť, ako si Cirkev praje a ako si to viera a veľkodušnosť týchto rodín zasluhuje.

Úloha rodiny a farského spoločenstva

32. Pastoračné úlohy pri krste detí sa zasadujú do väčšieho priestoru, ktorý vytvárajú rodiny a celé kresťanské spoločenstvo.

Preto je dôležitá intenzívna pastoračia snúbencov, čo prichádzajú na predmanželskú nauku, a aj manželov, čo nedávno uzavreli sviatosť manželstva. Podľa okolností bude treba zapojiť celú cirkevnú komunitu a najmä vychovávateľov, kresťanských manželov, združenia na pomoc rodinám, rehoľné spoločnosti a svetské inštitúty. Kňazi majú tomuto apoštolátu venovať veľkú pozornosť. Najmä rodičom majú pripomínať povinnosť budiť vo svojich deťoch vieru a ju formovať. Keď sa im hovorí, aby začali s náboženskou výchovou dieťaťa, nech ho naučia milovať Krista ako svojho blízkeho priateľa a nech formujú jeho svedomie. To sa podarí a prinesie úrodu tým skôr, čím viac sa bude opierať o milosť krstu, vliatu do duše dieťaťa.

33. Ako rituál jasne hovorí, farské spoločenstvo a najmä skupiny kresťanov celkom blízkych takejto rodine musia mať účasť na takejto pastoračii, zameranú na krst. Lebo „je vážnou úlohou Božieho ľudu, t. j. Cirkvi, ktorá ďalej odovzdáva a udržiava vieru prijatú od Apoštolov, starať sa o prípravu na krst a o kresťanskú výchovu“.⁴⁴ Táto činná účasť kresťanského ľudu, ktorá sa praktizuje, keď ide o krst dospelých, rovnako sa vyžaduje aj pri krste detí, kde „Boží ľud, t. j. Cirkev, sprítomnená miestnym spoločenstvom... má veľmi dôležitú úlohu“.⁴⁵ Ostatne aj samo spoločenstvo má zo slávenia krstu veľký duchovný a apoštolský úžitok. Úloha spoločenstva bude ďalej pokračovať aj po liturgickom slávení tým, že dospelí budú napomáhať vieru mladých ľudí svedectvom svojho kresťanského života, ako aj účasťou na rozličných katechetických podujatiach.

ZÁVER

Kongregácia pre nauku viery sa s plnou dôverou obracia na biskupov, aby pri plnení poslania prijatého od Pána starostlivo pripomínali učenie Cirkvi o nevyhnutnosti krstu detí, napomáhali primeranú pastoračnú činnosť a priviedli k tradičnej praxi tých, čo azda pre vážne pastoračné starosti od nich upustili. Praje si tiež, aby s učením a smerodajnými predpismi tejto inštrukcie boli oboznámení všetci kňazi, kresťanskí rodičia a cirkevné spoločenstvá tak, aby si

všetci uvedomili svoje povinnosti a krštením detí a ich kresťanskou výchovou prispievali spoločne k vzrastu Cirkvi ktorá je Telom Krista.

Túto inštrukciu, prerokovanú na riadnom zasadaní tejto Posvätnej kongregácie, Najvyšší Veľkňaz Ján Pavol II. na audiencii udelenej podpísanému kardinálovi prefektovi, schválil a nariadil ju zverejniť.

V Ríme, v budove Posvätnej kongregácie pre náuku viery, dňa 20. októbra 1980.

KARD. FRANTIŠEK ŠEPER
prefekt

† FR. HIERONYM HAMER, O. P.
tit. arcibiskup sekretár

Poznámky

¹ Ordo baptismi parvulorum, ed. typica, Rím, 15. mája 1969.

² Origenes, In Romanos lib. 5, 9, PG 14, 1047; - Porov. Sv. Augustín, De Genesi ad litteram 10, 23, 39, PL 34, 426; De peccatorum meritis et remissione et de baptismo parvulorum ad Marcellinum 1, 26, 39, PL 44, 131. V skutočnosti až na troch miestach sa v Skutkoch Apoštolov hovorí o krste „so svojím domom“ (16, 15), „i celá jeho rodina“ (16, 33), „s celým svojím domom“ (18, 8).

³ Adv. Haereses, 2, 22, 4, PG 7, 784, Harvey 1, 330. - V mnohých nápisoch sa už od 2. stor. nazývajú deti „Božie dieťa“. Toto označenie sa dávalo iba pokrsteným alebo ich krst sa výslovne uviedol; porov. napr. Corpus inscriptionum graecarum III, nn. 9727, 9801, 9817; E. Diehl, Inscriptiones latinae Christianae veteres, Berlín, 1961, nn. 1523 (3), 4429 A.

⁴ Latinský spätný preklad z vyd. B. Botte, La Tradition apostolique de saint Hippolyte, Münster, Aschendorff, 1963 (LQF 39), str. 44.

⁵ Epist. 59, Cyprianus et ceteri collegae qui in Concilio adfuerunt numero LXVI Fido fratri, PL 3, 1013 - 1019, vyd. Hartel (CSEL 3), str. 717 - 721). V cirkvi v Afrike bola táto prax zvlášť ustálená, napriek názoru Tertuliána, ktorý radil odložiť krst detí kvôli tomu, že sú vo veku nevinnosti, a z obavy pred možným odpadnutím v mladosti. Porov. De baptismo, XVIII, 3-XIX, 1, PL 1, 1220 - 1222; De anima, 39 - 41, PL 2, 719 nn.

⁶ Porov. Sv. Bazil, Homilia XIII exhortatoria ad sanctum baptismum, PG 31, 424 - 436; sv. Gregor Nysenský, Adversus eos qui differunt baptismum oratio, PG 46, 424; sv. Augustín, In Ioannem Tractatus 13, 7, PL 35, 1496, CCL, 36, str. 134.

⁷ Porov. Sv. Ambróz, De Abraham II, 11, 81 až 84, PL 14, 495 - 497, CSEL 32, 1, str. 632 - 635; sv. Ján Zlatoústý, Catechesis III, 5. 6 vyd. A. Wenger, SC 50, str. 153 - 154; sv. Hieronym, Epist. 107, 6, PL 22, 873, vyd. Labourt (Coll. Budé), t. 5, str. 151 - 152. Gregor Naziánsky síce nalieha na matky, aby si deti dali pokrstiť v útlom veku, no uspokojuje sa s určením troch rokov ako primeraného veku. Porov. Oratio XL in sanctum baptismum, 17 a 28, PG 36, 380 a 399.

⁸ Origenes, In Leviticum hom. 8, 3, PG 12, 496; In Lucam hom. 14, 5, PG 13, 1835; sv. Cyprián, Epist. 69, 5, PL 3, 1018 B, vyd. Hartel (CSEL 3), str. 720; sv. Augustín, De peccatorum meritis et remissione et de baptismo parvulorum 1, 17 - 19, 22 - 24, PL 44, 121 - 122; De gratia Christi et de peccato originali lib 1, 32, 35, tamtiež, 377; De praedestinatione sanctorum 13, 25, tamtiež, 978; Opus imperfectum contra Iulianum, lib. 5, 9, tamtiež, 1439.

- ⁹ Epist. „Directa ad decessorem“ ad Himerium episc. Tarraconensem, 10 febr. 385, n. 2, Denz. - Schön. (= Denzinger - Schönmetzer, *Enchiridion symbolorum...*, Herder, vyd. 1965), n. 184.
- ¹⁰ Epist. „Inter ceteras Ecclesiae Romanae“ ad Silvanum et ceteros Synodi Milevitanae Patres, 27 ian. 417, § 5, Denz. - Schön., n. 219.
- ¹¹ Can. 2, Mansi 3, 811 - 814 a 4, 327 AB, Denz. - Schön., n. 223.
- ¹² Koncil vo Vienne, Mansi 25, 411 CD, Denz. - Schön., n. 903 - 904.
- ¹³ Florentský koncil, 11. zasadanie, Denz. - Schön., n. 1349.
- ¹⁴ 5. zasadanie, can. 4, Denz. - Schön., n. 1514. Porov. Kartáginský koncil roku 418, pozri vyššie, č. 11.
- ¹⁵ 6. zasadanie, cap. 6, Denz. - Schön., n. 1524.
- ¹⁶ 7. zasadanie, can. 13, Denz. - Schön., n. 1626.
- ¹⁷ Sollemnis professio fidei, 6. 18, AAS 60, 1968, str. 440.
- ¹⁸ Jn 3, 5
- ¹⁹ Mt 28, 19; Mk 16, 15 - 16.
- ²⁰ Ordo baptismi parvulorum, Praenotanda, 5. 2, str. 15.
- ²¹ Porov. vyššie, č. 8, poukazy na Otcov, a č. 9 - 13 na koncily. Možno pripojiť vyznanie viery patriarchu Doziteja Jeruzalemského (roku 1672), Mansi, 34, 1746.
- ²² „Keď sa krstia deti, nedeje sa nič iné, ako že sa deti včleňujú do Cirkvi, t. j. pripájajú sa ku Kristovmu telu ako údy,“ píše sv. Augustín (*De peccatorum meritis et remissione et de baptismo parvulorum*, lib. 3, c. 4, n. 7, PL 44, 189; porov. lib. 1, c. 26, n. 38, tamže 131).
- ²³ Ordo exsequiarum, ed. typica, v Ríme 15. augusta 1969, č. 82, 231 - 237.
- ²⁴ Epist. 98, 5, PL 33, 362, CSEL 34, str. 526; porov. Sermo 176, c. 2, n. 2, PL 38, 950.
- ²⁵ Summa theologica, Illa pars, qu. 69, art. 6 ad 3; porov. qu. 68, art. 9 ad 3.
- ²⁶ Porov. Ordo baptismi parvulorum, Praenotanda, Č. 2; porov. č. 56.
- ²⁷ Jestvuje totiž nepretržitá tradícia, na ktorú sa odvoláva sv. Tomáš Akvinský, *Ilallae*, qu. 10, art. 12 corp., a Benedikt XTV., inštr. *Postremo mense* z 28. febr. 1747, č. 4 - 5, Denz. - Schön., č. 2552—2553. Podľa nej vonkoncom neslobodno pokrstiť dieťa neveriacich alebo židovských rodičov proti ich vôli, okrem nebezpečenstva smrti (CIC, can. 750, § 2); to znamená, že si to rodičia musia žiadať a poskytnúť záruky.
- ²⁸ Porov. Mt 28, 19; Mk 16, 16; Sk 2, 37 - 41; 35 - 38; Rim 3, 22. 26; Gal 3, 26.
- ²⁹ Tridentský koncil, 7. zasadnutie, *Decr. de sacramentis*, can. 6, Denz. - Schön., č. 1606.
- ³⁰ Porov. 2 Kor 3, 15 - 16.
- ³¹ Jn 8, 36; Rim 6, 17 - 22; 8, 21; Gal 4, 31; 5, 1.13; 1 Pt 2, 16 a ďalej.
- ³² Táto povinnosť a toto právo, vysvetlené Druhým vatikánskym koncilom v deklarácii *Dignitatis humanae*, č. 5, v medzinárodnom živote je známe ako Všeobecná deklarácia ľudských práv, art. 26, č. 3.
- ³³ Ef 1, 23.
- ³⁴ 1 Jn 4, 10. 19.
- ³⁵ Porov. Tridentský koncil, 6. zasadanie, *Do iustificatione*, cap. 5 - 6, can 4 a 9, Denz. - Schön., č. 1525—1526, 1554, 1559.
- ³⁶ Tít 3, 5.
- ³⁷ Porov. Ordo baptismi parvulorum, Praenotanda, č. 3, str. 15.
- ³⁸ Porov. tamže, č. 8, § 2, str. 17; č. 5, §§ 1 a 5, str. 16.
- ³⁹ Tamže, č. 8, § 1, str. 17.
- ⁴⁰ Porov. tamže, č. 3, str. 15.
- ⁴¹ Tieto normy boli dané najprv v liste tejto Kongregácie pre náuku viery ako odpoveď Mons. Bartolomejovi Hanriovi, biskupovi z Dapangy v Togu na jeho žiadosť a zároveň spolu s dopytom tohto biskupa boli uverejnené v časopise *Notitiae* 61, 1971 (7. ročník), str. 64 - 70.

⁴² Porov. Ordo initiationis christianae adultorum, Rím, ed. typica, 6. januára 1972, cap. 5, str. 125 - 149.

⁴³ Porov. Ordo baptismi parvulorum, č. 8, §§ 3 - 4, str. 17.

⁴⁴ Tamže, De initiatione christiana adultorum, Praenotanda generalia, 5. 7, str. 9.

⁴⁵ Tamže, Praenotanda, č. 4, str. 15.